

[uwaga dla DTP:

Skład tabeli od strony 4 Książki Nauczyciela

Wzór tabeli można pobrać z KN dla klasy 4, uwaga trzeba w główce tabeli dodać słowo „uczeń”, czyli stąd:

Historia SP WZORAJ I DZIŚ RE kl. 4 Książka naucz. (Id: 16906 , Kod Handlowy: 062007)

**Roczny plan pracy z historii dla klasy szóstej szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”
Wymagania na poszczególne oceny**

Temat lekcji

Zagadnienia

Wymagania na poszczególne oceny

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

Ocena dostateczna

Uczeń:

Ocena dobra

Uczeń:

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

Ocena celująca

Uczeń:

Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata

1. Wielkie odkrycia geograficzne

– średniowieczne wyobrażenia o Ziemi

– przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w.

- najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy
- wskazuje na mapie Indie, Amerykę
- podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab)
- wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki
- podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia
- wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy
- poprawnie posługuje się terminami: *karawela*, *kompas*
- podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia
- wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie
- podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych
- wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz)
- poprawnie posługuje się terminem: *tubylec*
- wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami
- wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii
- podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy
- poprawnie posługuje się terminem: *astrolabium*
- wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód
- tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka
- wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich

2. Skutki odkryć geograficznych

- cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania
- podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa
- zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych

- wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie)
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *Stary Świat*, *Nowy Świat*
- podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą

- poprawnie posługuje się terminem: *cywilizacje prekolumbijskie*
- wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków
- wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki
- przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych
- wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej
- poprawnie posługuje się terminami: *kolonia*, *niewolnik*, *plantacja*
- przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie
- tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki
- opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce
- wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska
- przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych
- poprawnie posługuje się terminem: *konkwistador*
- opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro)
- wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków
- przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych
- wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie

3. Renesans – narodziny nowej epoki

- renesans – cechy charakterystyczne epoki

- humaniści i ich poglądy
- ideał człowieka w dobie renesansu
- wynalezienie druku i jego znaczenie
- zaznacza na osi czasu epokę renesansu
- wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku
- wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań

- poprawnie posługuje się terminem: *renesans*,
- podaje czas trwania epoki renesansu
- przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: *człowiek renesansu*
- opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu
- poprawnie posługuje się terminami: *antykwaryzm, humanizm*
- charakteryzuje epokę renesansu
- wyjaśnia nazwę nowej epoki
- wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu
- przedstawia poglądy humanistów
- wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy
- porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni

4. Kultura renesansu w Europie

- renesansowa radość życia
  - architektura renesansu
  - wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła
  - wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu,
  - wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia
  - wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia
  - poprawnie posługuje się terminem: *mecenat*
  - wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł
  - charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców,
  - poprawnie posługuje się terminem: *fresk*, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką
  - poprawnie posługuje się terminami: *attyka, arkada, kopuła* do opisu budowli renesansowych
- poprawnie posługuje się terminem: *perspektywa*

– podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę

5. Reformacja – czas wielkich zmian

– kryzys Kościoła katolickiego

– Marcin Luter i jego poglądy

– reformacja i jej następstwa

– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji

– poprawnie posługuje się terminem: *odpust*

– wymienia wyznania protestanckie

– poprawnie posługuje się terminami: *reformacja, protestanci*

– określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu

– wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji

– charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli

– poprawnie posługuje się terminami: *pastor, celibat, zbór*

– wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji

– opisuje okoliczności powstania anglikanizmu

– przedstawia skutki reformacji

– charakteryzuje poglądy Marcina Lutra

– opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę *czyj kraj, tego religia*

– przedstawia na mapie podział religijny Europy

– charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina

– wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej

6. Kontrreformacja

– postanowienia soboru trydenckiego

- działalność jezuitów
- wojna trzydziestoletnia i jej następstwa
- poprawnie posługuje się terminem: *sobór*
- przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie
- wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją
- oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)
- poprawnie posługuje się terminami: *kontrreformacja, seminarium duchowne*
- przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji
- wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów
- wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów

- przedstawia postanowienia soboru trydenckiego
- poprawnie posługuje się terminami: *heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych*
- wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych

- charakteryzuje działalność zakonu jezuitów
- przedstawia zasady obowiązujące jezuitów

- przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej
- podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia

Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej

1. Demokracja szlachecka

- szlachta i jej zajęcia
- prawa i obowiązki szlachty
- sejm walny i sejmiki ziemskie

- poprawnie posługuje się terminami: *szlachta, herb, szabla*
- przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach
- wymienia zajęcia szlachty
- wskazuje na ilustracji postać szlachcica
- poprawnie posługuje się terminami: *demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota*
- wymienia izby sejmu walnego
- przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego
- wyjaśnia funkcjonowanie zasady *liberum veto*

- przedstawia prawa i obowiązki szlachty,
- poprawnie posługuje się terminem: *pospolite ruszenie*
- wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji *Nihil novi* (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji *Nihil novi*
- poprawnie posługuje się terminami: *sejm walny, sejmiki ziemskie*
- przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym
- charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień
- przedstawia skład izb sejmu walnego

- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej
- porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski
- wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej

2. W folwarku szlacheckim

- folwark szlachecki
  - gospodarcza działalność szlachty
  - spław wiślany
  - statuty piotrkowskie
  - poprawnie posługuje się terminami: *folwark, dwór*
  - na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego
  - opisuje zajęcia chłopów i mieszczan
  - poprawnie posługuje się terminami: *spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna*
  - przedstawia gospodarczą działalność szlachty
  - wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą
  - wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju
  - wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje
  - wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich
  - tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie
  - wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki
  - wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom
  - wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego
  - wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki
3. W czasach ostatnich Jagiellonów
- ostatni Jagiellonowie na tronie Polski
  - wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521
  - hołd pruski i jego postanowienia
  - polityka wschodnia ostatnich Jagiellonów
  - wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta
  - podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
  - wskazuje na obrazie Jana Matejki *Hołd pruski* postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna
  - wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty
  - opisuje zależność Prus Książęcych od Polski
  - wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty

- przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.)
- wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie
- wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty
- poprawnie posługuje się terminem: *hołd lenny*
- przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki
- opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego
- charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa

4. Odrodzenie na ziemiach polskich

- idee renesansowe w Polsce
  - literatura polskiego renesansu i jej twórcy
  - renesansowy Wawel Jagiellonów
  - odkrycie Mikołaja Kopernika
-
- wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej
  - wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce
  - poprawnie posługuje się terminem: *włoszczyzna* i wskazuje jego pochodzenie
  - wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce
  - wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim
  - charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata
-
- poprawnie posługuje się terminami: *arras, krużganki, mecenat*
  - charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego
  - opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce
  - uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu
  - przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika
  - poprawnie posługuje się terminami: *teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna*
  - wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce
  - przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu
  - przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu
  - wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski

– opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie

5. Rzeczpospolita Obojga Narodów

- geneza unii lubelskiej
- postanowienia unii lubelskiej
- struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej
- wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- wskazuje na obrazie Jana Matejki *Unia lubelska* postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii
- podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- poprawnie posługuje się terminami: *unia personalna*, *unia realna*
- wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie
- przedstawia postanowienia unii lubelskiej
- charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej
- analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego
- opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości
- wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę
- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów

6. „Państwo bez stosów”

- Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym
- *Akt konfederacji warszawskiej*
- reformacja w Polsce
- wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej
- poprawnie posługuje się terminem: *tolerancja*
- zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej

- wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej
- podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”
- przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej
- poprawnie posługuje się terminem: *innowierca*
- nazywa świątynie różnych wyznań
- wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce
- omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej
- poprawnie posługuje się terminami: *katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie*
- charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii
- tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian

- nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań
- wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej

7. Pierwsza wolna elekcja

- przyczyny elekcyjności tronu polskiego
- przebieg pierwszej wolnej elekcji
- *Artykuły henrykowskie* i *pacta conventa*
- następstwa wolnych elekcji
- poprawnie posługuje się terminem: *elekcja*
- krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji
- wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego
- poprawnie posługuje się terminami: *wolna elekcja, bezkrólewie*
- podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji
- opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex
- przedstawia zasady wyboru monarchy
- na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji
- wyjaśnia skutki wolnych elekcji
- wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni
- poprawnie posługuje się terminami: *Artykuły henrykowskie, pacta conventa*
- wyjaśnia wpływ *Artykułów henrykowskich* i *pacta conventa* na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej

Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej

1. Wojny z Rosją

- wojny Stefana Batorego o Inflanty
- dymitriada i polska interwencja w Rosji
- pokój w Polanowie

- wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie
- wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski
- poprawnie posługuje się terminem: *hetman*
- opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka
- przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego
- podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem
- przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem
- wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn
- przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty
- poprawnie posługuje się terminami: *piechota wybraniecka*, *dymitriada*, *Kreml*, *bojar*
- opisuje następstwa dymitriady
- wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)
- opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo
- wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca

- wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji
  - podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)
  - ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji
  - przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie
2. Początek wojen ze Szwecją
- Wazowie na tronie Polski
  - przyczyny wojen ze Szwecją
  - wojna o Inflanty
  - walka o ujście Wisły
  - skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.
  - Warszawa stolicą Polski
  - wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji
  - wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę
  - wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)
-
- wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie
  - podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz)
  - wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy
  - charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w.
  - poprawnie posługuje się terminem: *czoł*
  - opowiada przebieg wojny o Inflanty
  - wskazuje na mapie Oliwę
  - podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia
  - wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji
  - przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów
  - tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych
  - przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)
-
3. Powstanie Chmielnickiego
- sytuacja Kozaków zaporoskich
  - powstanie Kozaków na Ukrainie
  - ugoda w Perejaślawiu

- wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie
- wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji
- rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych

- wyjaśnia, kim byli Kozacy
- poprawnie posługuje się terminem: *Zaporoże*
- wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola
- podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.)
- wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi
- przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków
- wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko)
- uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową

- przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie
- omawia główne etapy powstania
- wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską
- wskazuje na mapie Perejaśław
- podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejaśławiu (1654 r.)
- przedstawia skutki powstania Chmielnickiego
- wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.)
- ocenia politykę szlachty wobec Kozaków

4. Potop szwedzki

- przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją
- najazd Szwedów na Polskę w latach 1655– 1660
- postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy
- skutki potopu

- poprawnie posługuje się terminem: *potop szwedzki*
- wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami
- wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego
- wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty
- wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem
- przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej
- charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego
- uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą
- podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.)
- charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej
- poprawnie posługuje się terminem: *wojna podjazdowa*
- wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę
- wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce
- przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich

- wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich
- wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego
- wymienia postanowienia pokoju w Oliwie

- przedstawia skutki potopu szwedzkiego
- wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego

5. Wojny z Turcją

- imperium osmańskie
  - przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w.
  - wojna o Mołdawię
  - najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki
  - odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego
-
- poprawnie posługuje się terminami: *sułtan*, *husarz*, *janczar*
  - podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń
  - wskazuje na mapie Wiedeń
-
- poprawnie posługuje się terminami: *islam*, *wezyr*
  - charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy
  - podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.)
  - wymienia skutki wojen z Turcją
  - wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski
  - poprawnie posługuje się terminami: *haracz*, *ekspansja*
  - podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.)
  - wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim)
  - wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.
  - omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w.
  - przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię
  - wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.)
-
- opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu
  - przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.

6. Kryzys Rzeczypospolitej

- skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w.
- sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.

- charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą
- wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.

- wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne

- poprawnie posługuje się terminem: *liberum veto*
- wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy)
- wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw
- charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii
- wskazuje objawy kryzysu państwa
- podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego
- przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego
- wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci
- wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu

7. Barok i sarmatyzm

- barok – epoka kontrastów
- cechy charakterystyczne stylu barokowego
- architektura i sztuka barokowa
- Sarmaci i ich obyczaje
- opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w.

- wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu
- wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)
- poprawnie posługuje się terminem: *barok*
- zaznacza na osi czasu epokę baroku
- wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej
- z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym
- wyjaśnia, czym były kalwarie
- charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku
- charakteryzuje ideologię sarmatyzmu
- wyjaśnia pochodzenie terminu *sarmatyzm*
- wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”
- opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji
- poprawnie posługuje się terminami: *putto, ornament*
- wyjaśnia genezę epoki baroku
- wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki
- wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa
- wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym
- charakteryzuje barok jako epokę kontrastów

Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki

1. Monarchia absolutna we Francji

- Edykt nantejski i jego skutki
- umacnianie władzy monarchy we Francji
- rządy absolutne Ludwika XIV
- Francja potęgą militarną i gospodarczą

- krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej
- przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego
- wskazuje na mapie Francję

- poprawnie posługuje się terminem: *monarchia absolutna*
- wymienia uprawnienia monarchy absolutnego
- wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce
- wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.)
- opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV
- poprawnie posługuje się terminami: *manufaktura, cło, import, eksport*
- wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą
- przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji

- poprawnie posługuje się terminem: *hugenoci*
- opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski)
- omawia politykę gospodarczą ministra Colberta
- opowiada o twórczości Moliere
- przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy
- wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV

2. Monarchia parlamentarna w Anglii

- absolutyzm angielski
- konflikt Karola I z parlamentem
- dyktatura Olivera Cromwella
- ukształtowanie się monarchii parlamentarnej

- wskazuje na mapie Anglię i Londyn
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: *parlament*
- wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej
- poprawnie posługuje się terminem: *monarchia parlamentarna*
- wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej
- wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego
- przedstawia zakres władzy dyktatora

- wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem
- przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego
- charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej
- poprawnie posługuje się terminami: *purytanie, nowa szlachta, rojaliści*
- przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania
- wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii
- wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii
- porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej

3. Oświecenie w Europie

- ideologia oświecenia
- wybitni myśliciele doby oświecenia
- trójpodział władzy według Monteskiusza
- najważniejsze dokonania naukowe oświecenia
- architektura oświeceniowa

- poprawnie posługuje się terminem: *oświecenie*
- zaznacza na osi czasu epokę oświecenia
- podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)

- poprawnie posługuje się terminem: *klasycyzm*
- wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie
- charakteryzuje styl klasycystyczny

- z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym
- wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia
- tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem
- charakteryzuje ideologię oświecenia
- przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy
- przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau
- poprawnie posługuje się terminem: *ateizm*
- omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau
- wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia
- wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi
- przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania *Wielkiej encyklopedii francuskiej*

4. Nowe potęgi europejskie

- absolutyzm oświecony
- narodziny potęgi Prus
- monarchia austriackich Habsburgów
- Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w.
- wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w.
- wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus
- wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia
- poprawnie posługuje się terminami: *absolutyzm*, *absolutyzm oświecony*
- podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego
- wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego
- wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji
- wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach
- wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu”
- wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej

- charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach
- wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw
- opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku
- porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego
- podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)

5. Stany Zjednoczone Ameryki

- kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej
- konflikt kolonistów z rządem brytyjskim
- wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych
- ustrój polityczny USA
- wskazuje na mapie Stany Zjednoczone
- określa czas powstania Stanów Zjednoczonych
- wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA
- przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA
- poprawnie posługuje się terminami: *kolonia*, *konstytucja*
- wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej
- wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.)
- wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim
- porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice
- przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim
- opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty
- poprawnie posługuje się terminem: *bojkot*
- podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.)
- charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości
- przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA
- przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA
- wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown
- omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA
- opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA
- wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA
- poprawnie posługuje się terminami: *Kongres*, *Izba Reprezentantów* – charakteryzuje ustrój polityczny USA

Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej

1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów

- unia personalna z Saksonią
- początek ingerencji Rosji w sprawy Polski
- podwójna elekcja w 1733 r.
- rządy Augusta III
- projekty reform Rzeczypospolitej

- wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.
- opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie
- poprawnie posługuje się terminami: *unia personalna, anarchia*
- wskazuje na mapie Saksonię
- wymienia przyczyny anarchii w Polsce
- przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform
- poprawnie posługuje się terminami: *konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka*
- wyjaśnia sens powiedzeń: *Od Sasa do Lasa* i *Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa*
- przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego
- charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.
- przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego
- podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.)
- wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski
- opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III
- charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego
- wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej

2. Pierwszy rozbiór Polski

- Stanisław August Poniatowski królem Polski
- pierwsze reformy nowego władcy

- konfederacja barska
  - I rozbiór Polski
  - poprawnie posługuje się terminem: *rozbiory Polski*
  - podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.)
  - wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie
  - przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski
  - charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego
  - wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru
  - przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski
  - ocenia postawę Tadeusza Rejtana
  - poprawnie posługuje się terminami: *ambasador, emigracja*
-
- opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski
  - wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w.
  - wskazuje następstwa konfederacji barskiej
  - porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki *Rejtan – Upadek Polski*
  - poprawnie posługuje się terminem: *prawa kardynalne*
  - podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.)
  - przedstawia cel walki konfederatów barskich
  - opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego
-
- przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej
- ### 3. Kultura polskiego oświecenia
- literatura okresu oświecenia
  - Teatr Narodowego i jego zadania
  - mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego
  - architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce
  - reforma szkolnictwa w Polsce
  - wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki

- podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej
- poprawnie posługuje się terminem: *szkoła parafialna*
- podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych

- poprawnie posługuje się terminem: *obiady czwartkowe*
- przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej
- wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.

- charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną
- podaje przykłady budowli klasycystycznych
- charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego
- przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor”
- omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN
- wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform
- przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia
- wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli)
- wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej
- charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego
- podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie

4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja

- reformy Sejmu Wielkiego
- Konstytucja 3 Maja

- wojna polsko-rosyjska w 1792 r.
- drugi rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminem: *konstytucja*
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.)
- wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski
- na obrazie Jana Matejki *Konstytucja 3 maja 1791 roku* wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego
- podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.)
- wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego
- wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie *liberum veto* i wolnej elekcji)
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru
- charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego
- opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze
- podaje cel obrad Sejmu Wielkiego
- przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.)
- wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce

- opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego
- charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja
- przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari
- opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.),
- przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie
- charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki

- 5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski
- wybuch powstania kościuszkowskiego
- Uniwersał połaniecki
- przebieg powstania
- trzeci rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminami: *naczelnik, kosynierzy, zaborcy*
- wskazuje Tadeusza Kościuskę jako naczelnika powstania
- wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski

- charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki
- poprawnie posługuje się terminem: *insurekcja*
- podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.)
- wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego
- wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru
- charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa
- opowiada o bitwie pod Raławicami i przedstawia jej znaczenie
- wskazuje na mapie Raławice i Połaniec
- wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wyda Uniwersał połaniecki
- wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego
- poprawnie posługuje się terminem: *uniwersał*
- przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego
- opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej
- wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania
- wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński

1. Rewolucja francuska

- sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej

- stany społeczne we Francji
- wybuch rewolucji francuskiej
- uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
- Francja monarchią konstytucyjną

- wskazuje na mapie Francję i Paryż
- poprawnie posługuje się terminami: *konstytucja, rewolucja, Bastylia*
- podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską
- wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca
- poprawnie posługuje się terminami: *burżuazja, Stany Generalne*
- wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji
- podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.)
- charakteryzuje postać Ludwika XVI

- przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej
- opisuje położenie stanów społecznych we Francji
- wyjaśnia zadania Konstytuanty
- przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela
- poprawnie posługuje się terminem: *monarchia konstytucyjna*
- przedstawia sytuację we Francji przed wybuchem rewolucji
- opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny
- podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.)
- charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji
- przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela

2. Republika Francuska

- Francja republiką
- terror jakobinów
- upadek rządów jakobinów

- poprawnie posługuje się terminami: *gilotyna, terror*
- przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI

- przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI
- poprawnie posługuje się terminem: *republika*
- charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a
- wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja

- poprawnie posługuje się terminami: *jakobini, dyktatoriat*
- opisuje rządy jakobinów
- wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem
- przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy
- charakteryzuje rządy dyktatoriatu
- poprawnie posługuje się terminem: *radikalizm*
- wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre’a sens powiedzenia: *Rewolucja pożera własne dzieci*
- przedstawia skutki rządów jakobinów
- wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów
- wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji
- ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
- 3. Epoka Napoleona Bonapartego
- obalenie rządów dyktatoriatu
- Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów
- Kodeks Napoleona
- Napoleon u szczytu potęgi

- charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę
- określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską
- przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej

- wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja
- podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie
- poprawnie posługuje się terminem: *zamach stanu*
- przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona
- wskazuje na mapie tereny zależne od Francji
- przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoratu
- poprawnie posługuje się terminem: *blokada kontynentalna*
- wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii
- charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.)
- wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona
- wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoratu
- przedstawia etapy kariery Napoleona
- podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.)
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów
- podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia
- opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

4. Upadek Napoleona

- wyprawa na Rosję
- odwrót Wielkiej Armii
- bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza

- poprawnie posługuje się terminem: *Wielka Armia*
- wskazuje na mapie Rosję i Moskwę
- opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję

- przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję
- opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia
- wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”
- wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk
- poprawnie posługuje się terminami: *taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja*
- przedstawia strategię obronną Rosji
- opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję
- podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.)
- przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem
- omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona
- podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.)
- wskazuje na mapie Borodino
- omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii
- przedstawia przyczyny klęski Napoleona

5. Legiony Polskie we Włoszech

- Polacy po utracie niepodległości
- utworzenie Legionów Polskich we Włoszech
- organizacja i zasady życia legionowego
- udział legionistów w wojnach napoleońskich
- wymienia państwa zaborcze
- wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki
- podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech

- poprawnie posługuje się terminami: *legiony*, *emigracja*
- podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)
- wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo
- przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem
- wyjaśnia, dlaczego Polacy wiązali nadzieję na niepodległość z Napoleonem
- opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich
- przedstawia powody wystania legionistów na San Domingo

- opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości
- charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich
- wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji

- wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych

6. Księstwo Warszawskie

- utworzenie Księstwa Warszawskiego
- konstytucja Księstwa Warszawskiego
- Polacy pod rozkazami Napoleona
- upadek Księstwa Warszawskiego

- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie
- podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego

- przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego,
  - wskazuje na mapie Tylżę
  - podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)
-
- charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego
  - przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego
  - wskazuje na mapie Raszyn
  - wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach
-
- omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego
  - wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej
  - wskazuje na mapie Somosierrę
  - opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk
  - wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków
  - podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)